

ATATÜRK VE MÜZİK

Hayatta müzik lazım değildir. Çünkü hayat müziktir. Müzik ile ilgisi olmayan varlıklar insan değildirlr. Eğer söz konusu olan hayat, insan hayatı ise müzik mutlaka vardır. Müziksiz hayat zaten mevcut olamaz. Müzik hayatın neşesi, ruhu, sevinci ve her şeyidir.

H. Atatürk

(14 Ekim 1925, İzmir Kız Öğretmen Okulu)

ATATÜRK'ÜN SANATLA İLGİLİ SÖZLERİ

Sanatçı, esaslı kültür sahibi olmalı ve tarihi iyi bilmelidir.

Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.

Aydın ve dindar olan milletimiz, ilerlemenin sebeplerinden biri olan heykeltraşlığı en üst derecede ilerletecek ve memleketimizin her köşesinde atalarımızın ve bunlardan sonra yetişecek evlatlarımızın hatralarını güzel heykellerle dünyaya ilan edecektir.

Hepiniz milletvekili olabilirsiniz, bakan olabilirsiniz... Hatta cumhurbaşkanı olabilirsiniz. Fakat sanatkâr olamazsınız.

Yüksek bir insan topluluğu olan Türk Milleti'nin tarihi bir özelliği de, güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir.

Güzel sanatlarda muvaffak olmak, bütün inkılaplarda başarıya ulaşmak demektir. Güzel sanatlarda muvaffak olamayan milletler ne yazık ki, medeniyet alanında yüksek insanlık sıfatıyla yer almaktan ilelebet mahrum kalacaklardır.

Bir milletin sanat yeteneği güzel sanatlara verdiği değerle ölçülür.

Bir milletin yenileşmesinde ölçü, musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir.

Bir millet sanattan ve sanatkârdan mahrumsa, tam bir hayata sahip olamaz. Böyle bir millet bir ayağı topal, bir kolu çolak, sakat ve alil bir kimse gibidir.

Güzel sanatların her dalı için, T.B.M.M.'nin göstereceği ilgi ve emek, milletin insani ve medeni hayatı ve çalışkanlık veriminin artması için çok etkilidir.

İnsanlar olgunlaşmak için bazı şeylere muhtaçtır. Bir millet ki resim yapmaz, bir millet ki heykel yapmaz, bir millet ki fennin gerektirdiği şeyleri yapmaz; itiraf etmeli ki o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur.

Güzel sanatların hepsinde, ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğini bilirim. Bu yapılmaktadır. Ancak bunda en çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan Türk musikisidir. Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir.

Milletimizin güzel sanatlar sevgisini her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek inkişaf ettirmek milli ölkümüzdür.

Güzel sanatlara da alakanızı yeniden canlandırmak isterim. Ankara'da bir konservatuar ve Temsil Akademisi kurulmakta olmasını zikretmek, benim için bir hazdır. Güzel Sanatların her şubesi için Kamutay'ın göstereceği alaka ve emek, milletin insani ve medeni hayatı ve çalışkanlık veriminin artması için çok etkilidir.

Millet, ince duyulan, düşünceleri anlatan, yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları bir gün önce, genel son musiki kurallarına göre işlemek gerekir. Ancak bu sayede, Türk milli musikisi yükseltilir, evrensel musikide yerini alabilir.

Sanat güzelliğin ifadesidir... Bu ifade söz ile olursa şiir, nağme ile olursa musiki, nakş ile olursa ressamlık, oyma ile olursa heykeltraşlık, bina ile olursa mimarlık olur.

Kültür, okumak, anlamak, görebilmek, görebildiğinden anlam çıkarmak, ders almak, düşünmek ve zekâyı geliştirmektir.

Sanatkâr, toplumda uzun çaba ve çalışmalardan sonra alınnda ışığı ilk duyan insandır.

Güzel sanatların hepsinde, ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğini bilirim. Ancak bunda en çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan Türk müziğidir.

1881 - ...

ATATÜRK'ÜN SANATA ve SANATÇIYA VERDİĞİ ÖNEM

Atatürk, sanatı seven, sanatçılara değer veren ve onları destekleyen bir devlet adamıdır. Çocukluğundan itibaren sanata ilgi duymuş ve sanatın bazı dallarıyla çok yakından ilgilenmiştir. Gençliğinde şiir ve edebiyata yakınlık duymuş, Namık Kemal'in şiirlerini okumuş ve ondan etkilenmiştir.

Atatürk'ün kaleme aldığı ve 1927 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinde okuduğu "Nutuk" adlı eseri, Atatürk'ün en büyük edebî eseridir. Yazmış olduğu "Oğuz Oğulları" adlı şiir de Atatürk'ün şiir konusundaki yeteneğini sergileyen ve her Türk'ün okuması gereken bir eserdir.

Atatürk, şiir ve edebiyat dışında müziğe de büyük bir ilgi duymuştur. Şarkı ve türkülerini dinlemekten büyük bir zevk alan Atatürk, zaman zaman okunan şarkılara eşlik etmiş, oynanan halk oyunlarına katılmıştır. Bazı Rumeli türkülerini, onun sesinden notalara dökülmüş ve müzik repertuarımızda yer almıştır.

Atatürk, askerî atışe olarak Sofya'da görevli bulunduğu dönemde çok sesli müziğe ilgi duymaya başlamıştır. Klâsik müzik konserlerine ve operalara giderek bu müzik türlerini tanıma fırsatı bulmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra, ülkemizde bu müzik türlerinin sevilmesini ve müzik kültürümüzde yer almasını sağlamak amacıyla yapılan çalışmalara önderlik etmiştir. Ülkemizde müzik sanatının gelişmesi için bütün olanaktan kullanmıştır.

Atatürk'ün zamanında yapılmış bazı binaların güzelliği, ülkemizdeki çağdaşlaşma hareketini ifade edebilecek nitelik taşımaktadır. Ayrıca mimarî eserlerin korunmasına verdiği önem de Atatürk'ün mimarîye olan ilgisinin önemli kanıtlarıdır.

Atatürk'ün, tiyatro, bale, edebiyat, heykeltraşlık, mimarî, resim, müzik gibi sanat dallarıyla ve sanatçılarla ilgilenmesi, onları desteklemesi Atatürk'ün sanata çok yakın bir ilişki içinde olduğunu göstergesidir.

Atatürk,sanatla ilgili düşüncelerini,Türkiye Büyük Millet Meclisindeki konuşmalarında, Çankaya Köşkünde sanatçılarla yaptığı sohbet ve tartışmalarda belirtmiştir. Atatürk'ün bu konuşma ve tartışmalarda dile getirdiği sanata ilgili düşünceleri, Türk halkına iletme niteliği de taşımaktadır.

Sanatın, bir toplumun ilerlemesindeki öneminin ve vazgeçilmezliğinin bilincinde olan Atatürk, bu düşüncesini şu sözlerle ifade etmiştir: "Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir," "Bir millet sanata önem vermedikçe büyük bir felâkete mahkûmdur," "Dünyada medenî, ileri ve gelişmiş olmak isteyen herhangi bir millet, mutlaka heykel yapacak ve heykeltraş yetiştirecektir." Atatürk'ün bu sözleri, sanalla ilgili temel düşüncelerini ifade etmesi bakımından önemlidir.

Atatürk'ün sanatçılarla ilgili düşüncelerini ifade ettiği sözleri ise şunlardır: "Sanatçı, toplumda uzun çalışma ve uğraşlardan sonra alınnda ışığı ilk hissedenden insandır." "Hepiniz milletvekili olabilirsiniz, bakan olabilirsiniz; hatta Cumhurbaşkanı olabilirsiniz, fakat sanatkâr olamazsınız."

Büyük bir sanatsever olan Atatürk'ün gönlünde, müziğin ayrı bir yeri vardı. Bu nedenle milli kültürümüzde önemli bir yer tutan güzel sanatlar içinde müziğe ayrı bir önem vermiştir. Müziğin önemiyle ilgili düşüncelerini, şu sözleriyle ifade etmiştir: "Hayatta müzik gerekli değildir. Çünkü hayat müziktir. Müzik ile ilgisi olmayan varlıklar, insan değildirlr. Eğer söz konusu olan hayat insan hayatı ise müzik mutlaka vardır. Müziksiz hayat zaten mevcut değildir: Müzik hayatın neşesi, ruhu, sevinci ve her şeyidir."

Yapılacak inkılapların başarıya ulaşmasına, müzik alanındaki gelişmeleri ölçü gösteren Atatürk, bu konudaki düşüncelerini şu sözleriyle ifade etmiştir: "Osmanlı müziği, Türkiye Cumhuriyeti'ndeki büyük devrimleri söyleyecek güçte değildir. Bize yeni müzik gereklidir. Bu müzik, özünü halk müziğinden alan çok sesli bir müzik olacaktır." "Bir ulusun yeni değişikliğinde ölçü, musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir."

Atatürk, müziğin önemle ve öncelikle, modern müzik (çok seslilik) kuralları içinde ele alınmasını istemiştir. Bu konuyla ilgili düşüncelerini şu sözleriyle ifade etmiştir: "Arkadaşlar, güzel sanatların hepsinde, ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğini bilirim. Bu yapılmaktadır. Ancak bunda en çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan Türk musikisidir."

Atatürk, Türk müziğinin evrensel müzikteki yerini bir an önce alması amacıyla yapılan çalışmalara önderlik etmiştir. Müzik eğitimi görmeleri için çok sayıda öğrenciyi Avrupa'ya göndermiştir. Ankara'da Musiki Muallim Mektebi ile İstanbul'da Sanayi-i Nefise mekteplerinin açılmasını sağlamıştır. Bu konudaki düşüncelerini de şu sözleriyle ifade etmiştir: "Ulusal ince duyguları, düşünceleri anlatan yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları bir gün önce genel son musiki kurallarına göre işlemek gerekir. Ancak bu sayede Türk ulusal musikisi yükseltilir, evrensel musikide yerini alabilir."

YENİ MÜZİK KURUMLARIMIZIN AÇILMASINDA ATATÜRK'ÜN ÖNDERLİĞİ

Atatürk, her türlü yenilik ve ilerlemede öncü olma görevini üstlenen bir liderdi. Atatürk, yeni müzik kurumlarımızın açılmasında da öncülük etmeyi sürdürmüştür. Onun sayesinde Osmanlı zamanından kalma mevcut müzik aletlerini iyileştirmiş, modernleştirmiş ve geliştirmiştir. Bunların yanı sıra, kapatılan kurumların yerine çağdaş uygarlık seviyesine uygun ve ulusal müzik anlayışımıza yakışır yeni müzik kurumları açılmıştır.

Atatürk'ün önderliğinde, müzik alanında yapılan çalışmalardan bazıları şunlardır;

Ankara'da "Musiki Muallim Mektebi " kuruldu (1924).

"Mızıkâ-i Hümayun"Ankara'ya taşınarak "Riyaset –i Musiki heyeti "adını aldı(1924)

İstanbul Belediye Konservatuarı kuruldu(1926)

Ankara Devlet Konservatuarı kuruldu(1936)

Gazi Terbiye Enstitüsü Müzik Bölümü kuruldu(1937)

Ankara'da Askerî Müzik Okulu öğretime açıldı(1938)

Bu kurumlar, Atatürk'ün düşünceleri ve direktifleri doğrultusunda günümüze kadar gelişerek gelmiştir. Günümüzde çağdaş Türk müziğinin temeli olan bu kuruma, çeşitli senfoni orkestraları konservatuarlar, üniversitelerin bünyesinde açılan müzik bölümleri, operalar, güzel sanatlar fakülteleri ve liseleri eklenmiştir.

MÜZİK SANATÇILARININ ATATÜRK'ÜN MÜZİK GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA YETİŞTİRİLMESİ

Atatürk döneminde, çağdaş Türk müziğinin geliştirilmesi için; "Türk beşleri" diye adlandırılan kişilerden oluşan ve müziğimizin bugünkü çağdaş seviyeye ulaşmasında büyük emeği geçen sanatçılardan Ulvi Cemal Erkin, Hasan Ferit Alnar, Ahmet Adnan Saygun, Necil Kazım Akses Devlet bursu ile müzik eğitimi için yurt dışına gönderilmişlerdir.

Ankara'da Musiki Muallim Mektebinin kurulmasından sonra Avrupa'ya başka öğrenciler de gönderilmeye başlandı. Musiki Muallim Mektebinin kurulmasından sonra Avrupa'ya başka öğrenciler de gönderilmeye başlandı. Avrupa'daki eğitimini tamamlayan genç sanatçılar, yurda döndükten sonra hem çağdaş anlamda müzik eserleri bestelemiş hem de çeşitli müzik okullarında öğretmenlik yapmışlardır.

1934 yılın da" Milli Musiki ve Temsil Akademisi Kuruluş Kanunu" çıkarıldı. "Müzik İnkılabı"nın programını yapmak için bir kurul oluşturuldu. Bu konu için Avrupa'dan getirilen uzmanlar çalışmalara başladılar. Ankara Devlet Konservatuarı'ndan çağdaş besteci ve yorumcular yetiştirildi. Ayrıca Paul Hindemith (Paul Hindemit) ve Bela Bartok gibi büyük müzik adamları da Türkiye'de araştırma ve incelemeler yapmış ve müzik alanında kendilerinden yararlanmışlardır.

Atatürk'ün sağlığında başlatılan müziğimizin geliştirilmesine yönelik çalışmalara ölümünden sonra da devam edilmiştir.

1948 yılında, üstün yetenekli çocukların yurt dışına öğrenim görmeleri için özel bir yasa çıkarıldı. Bu yasa doğrultusunda yurt dışına ilk gönderilen sanatçılar, piyanist İdil Biret ve kemancı Suna Kan'dır.

ATATÜRK'ÜN MÜZİK GÖRÜŞMELERİNİ ÇÖZÜMLEYİŞ VE YORUMLAYIŞ

Toplumlardaki değişiklikler ve yenilikler, kendini önce müzikte göstermektedir. Bunu fark eden Atatürk, müziğe gereken önemi vermiş ve bu alanda büyük atılımlar gerçekleştirilmiştir. Atatürk, güzel sanatlar içinden müziğe verdiği önemi, konuşmalarında da dile gelmiştir. Bu konuşmalarının birinde " bir ulusun musiki eğitiminde önem verilmezse, o ulusu ilerletmenin mümkün olmayacağını "görüşünü belirtmiştir. "diyerek müzik konusunda bilinçli olarak hareket ettiğini vurgulamıştır.

Atatürk, müzikle ilgili düşüncelerini "müzik hayatın neşesi, ruhu, sevinci ve her şeyidir."sözü ile belirtmiştir. O, müziğin toplum hayatında çok önemli bir yeri olduğunu ise "Hayatta müzik lazım değildir. Çünkü hayat müziktir. Müzik ile ilgili olmayan varlık insan değildir. Eğer söz konusu olan hayat insan hayatı ise, müzik mutlaka vardır. Müziksiz hayat saten mevcut olmaz." sözleri ile belirtmiştir.

Atatürk; "Her milletin kendisine özgü gelenek, kendine göre, milli özellikleri vardır. Hiçbir millet aynen diğer bir milletin taklitçisi olmamalıdır... Millîliği müziğimizi, modern teknik içinde yükseltme çalışmalarına, daha çok emek verilecektir. Dünyanın her türlü ilminden, buluşundan, gelişmesinden istifade edelim, lakin unutmayalım, asıl temeli kendi çizdiğimizden çıkarmak mecburiyetindeyiz"sözleri ile ulusal müziğin özünü koruyarak geliştirilmesini vurgulamıştır.

Atatürk'ün yaptığı Türk müzik inkılabını kısaca; "Türk müziğini kendisine özgü geleneksel yapısı içinde, üslup ve biçim özelliği değiştirilmeden geliştirilmesi ve çağdaş bir yapıya kavuşturulması" sözleri ile ulusal müziğin özünü koruyarak geliştirilmesini vurgulamıştır.

Atatürk'ün yaptığı Türk müzik inkılabının kısaca; "Türk müziğinin kendisine özgü geleneksel yapısı içinde, üslup ve biçim özelliği değiştirilmeden geliştirilmesi ve çağdaş bir yapıya kavuşturulması" diye özetleyebiliriz.

Türkiye'miz müzik alanında dünyadaki saygın ülkeler arasında yer almaktadır. Ülkemizin müzik alanında bu kadar ilerlemesinin en büyük nedeni, Atatürk'ün belirlediği müzik ilkeleri doğrultusunda Cumhuriyet Döneminde başlatılan çalışmaların günümüze kadar aynı hızla devam etmesidir.